

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/82/2023
Identifikačné číslo spisu:	6121387144
Dátum vydania rozhodnutia:	26.08.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Martina Valentová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:6121387144.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu EOS KSI Slovensko, s.r.o., Bratislava, Prievozská 2, IČO: 35724803, zastúpeného Remedium Legal, s.r.o., Bratislava, Prievozská 2, IČO: 53255739, proti žalovanej J. W., L. XXX, o zaplatenie 16.060,99 eura s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Rimavská Sobota (pôvodne na Okresnom súde Revúca) pod sp. zn. RA-7Csp/65/2021, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 10. januára 2023 sp. zn. 14CoCsp/25/2022, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 10. januára 2023, sp. zn. 14CoCsp/25/2022 a rozsudok Okresného súdu Revúca zo 04. februára 2022 č. k. 7Csp/65/2021-135 v spojení s opravným uznesením z 08. septembra 2022 č. k. 7Csp/65/2021-172 zrušuje a vec vracia súdu prvej inštancie na ďalšie konanie

Odôvodnenie

1. Okresný súd Revúca (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) rozsudkom zo 04. februára 2022 č. k. 7Csp/65/2021 - 135 v spojení s opravným uznesením z 08. septembra 2022 č. k. 7Csp/65/2021-172 žalobu zamietol (výrok I.) a žalovanej priznal nárok na náhradu trov konania voči žalobcovi v rozsahu 100% (výrok II.).

1.1. Výkonaným dokazovaním mal súd prvej inštancie za preukázané, že dňa 01. marca 2017 uzavrel právny predchodca žalobcu (Všeobecná úverová banka, a.s.) so žalovanou ako žiadateľom (dlžníkom) zmluvu o poskytovaní spotrebiteľského úveru „flexipôžičku“ pod reg. číslom XXXXXXXXXXXXXXXX, na základe ktorej právny predchodca žalobcu poskytol žalovanej úver vo výške 21.230 eur s dohodnutou lehotou splatnosti 96 mesiacov so začatím čerpania 01. marca 2017, s dohodnutým celkovým počtom splátok 96, dátumom prvej anuitnej splátky bol deň 20. apríla 2017, dátumom poslednej anuitnej splátky (termín konečnej splatnosti) bol deň 20. februára 2025. Po právnej stránke súd prvej inštancie posúdil vzťah sporových strán ako vzťah zo zmluvy o spotrebiteľskom úvere v zmysle zákona č. 129/210 Z. z. o spotrebiteľských úveroch, keďže právny predchodca žalobcu konal pri uzatváraní zmluvy, z ktorej vznikla sporná pohľadávka v rámci predmetu svojho podnikania, keď žalovanej poskytol spotrebiteľský úver a žalovaná ako spotrebiteľ nekonala v rámci svojho podnikania alebo povolania.

1.2. Jednou z primárnych podmienok, ktorú súd prvej inštancie skúmal bolo, či nárok uplatňovaný zo spotrebiteľskej zmluvy nie je premlčaný (§ 54a Občianskeho zákonníka). Podľa neho premlčanie celého dlhu nebolo viazané na okamih využitia práva podľa § 565 Občianskeho zákonníka veriteľom, ako to nesprávne tvrdil žalobca, ale na okamih splatnosti tej splátky, kvôli ktorej toto právo využíva. Podmienky na vyhlásenie predčasnej splatnosti spotrebiteľskej zmluvy sú upravené v § 53 ods. 9 v spojení s § 565 Občianskeho zákonníka. V prejednávanom prípade si možnosť predčasne zosplatiť celý dlh zmluvné strany dohodli priamo v zmluve v bode 5, písm. b), v zmysle ktorého v prípade nesplácania úveru je banka oprávnená v súlade s Obchodnými podmienkami vyhlásiť okamžitú splatnosť úveru v súlade s obchodnými podmienkami, ak je dlžník v omeškaní s úhradou viac než dvoch splátok alebo jednej splátky počas obdobia dlhšieho než 3 mesiace a bol na ich zaplatenie písomne vyzvaný. Takáto dohoda medzi právnym predchodcom žalobcu a žalovanou vyplývala aj z článku IX ods. 1 pripojených všeobecných obchodných podmienok (ďalej aj „VOP“) VÚB, a.s, ktoré tvorili neoddeliteľnú súčasť zmluvy.

1.3. Podľa súdu prvej inštancie právny predchodca žalobcu mohol v súlade s § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka využiť svoje právo na zosplatenie úveru pre splátku, s ktorou bola žalovaná najmenej 3 mesiace v omeškaní a ak súčasne žalovanú na uvedenú možnosť úver vyhlásiť za predčasne splatný upozornil. Žalobca na možnosť vyhlásenia predčasnej splatnosti úveru žalovanú upozornil výzvou zo dňa 02. júla 2018 („Tretia upomienka - pokus o zmier“). Úver následne zosplatnil dňa 10. augusta 2018. Vzhľadom na dohodnutú splatnosť anuitných splátok ku 20 dňu v mesiaci tak mohol žalobca svoje právo vyhlásiť predčasnú splatnosť úveru využiť najneskôr pre omeškanie so splátkou splatnou dňa 20. apríla 2018 (ktorá bola omeškaná aspoň 3 mesiace do predčasného zosplatenia úveru dňa 10. augusta 2018). Taktiež aj zo špecifikácie úhrad žalovanej vyplývalo, že poslednú riadnu splátku do vyhlásenia predčasnej splatnosti úveru uhradila dňa 20. marca 2018. Podľa súdu prvej inštancie tak bolo nepochybné, že predčasnú splatnosť úveru žalobca vyhlásil práve pre splátku splatnú v mesiaci apríl 2018, t. j. dňa 20. apríla 2018. V súlade so znením § 103 Občianskeho zákonníka tak všeobecná 3 ročná premlčacia doba na uplatnenie nároku žalobcu z predčasne zosplateného úveru začala plynúť dňom 20. apríla 2018 a uplynula dňa 20. apríla 2021. Žaloba bola na súd podaná dňa 04. júna 2021, teda po uplynutí premlčacej doby. Z uvedeného dôvodu teda súd prvej inštancie žalobu v celom rozsahu zamietol.

2. Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolanie žalobcu rozsudkom z 10. januára 2023 sp. zn. 14CoCsp/25/2022 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie v spojení s opravným uznesením (výrok I.) a žalovanej náhradu trov odvolacieho konania nepriznal (výrok II.).

2.1. Odvolací súd poukázal na to, že súd prvej inštancie sa správne v odôvodnení napadnutého rozsudku zameral predovšetkým na právne posúdenie základného zmluvného vzťahu, z ktorého uplatnený nárok vzišiel. Správne konštatoval, že vzhľadom na postavenie zmluvných strán bolo nutné danú zmluvu o úvere považovať za spotrebiteľskú zmluvu v zmysle ustanovení § 52 a násl. Občianskeho zákonníka. Odvolací súd poukázal na to, že podľa § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka nie je upravená lehota, v ktorej musí veriteľ žiadať právo na predčasné zosplatenie úveru najneskôr, táto lehota je upravená v § 565 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého toto právo môže veriteľ použiť najneskôr do splatnosti najbližšie nasledujúcej splátky a súčasne spotrebiteľ musí byť v omeškaní so zaplatením splátky 3 mesiace, pričom postačuje, aby bol v omeškaní hoc len s jednou splátkou. Zo splatnosti tejto splátky, ktorá nadväzuje na splátku, od splatnosti ktorej uplynuli 3 mesiace, musí veriteľ právo na zosplatenie uplatniť, inak jeho právo zaniká. Avšak z hľadiska odvolacích argumentov žalobcu bolo podľa odvolacieho súdu potrebné zdôrazniť, že jednoznačne splátka, pre nesplnenie ktorej sa stal zročným celý dlh (tak ako ju má na mysli § 103 vety druhej Občianskeho zákonníka), teda splátka, ktorá vôbec bola spôsobilá zákonne vyvolať možnosť využitia práva veriteľa predčasne zosplatenie vyvolať, je jednoznačne len tá splátka, trvajúca tri mesiace omeškania, pre ktorú veriteľ vyzval spotrebiteľa a upozornil ho v lehote nie kratšej ako 15 dní na zamýšľané uplatnenie práva podľa § 565 Občianskeho zákonníka, pretože len taká splátka mohla vyvolať po splnení zákonných podmienok vyplňajúcich z § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka právo veriteľa vyvolať predčasné zosplatenie celého spotrebiteľského úveru.

2.2. Podľa odvolacieho súdu trojročná premlčacia doba, pokiaľ ide o celý zostávajúci dlh, začína plynúť odo dňa splatnosti nesplnenej splátky (§ 103 vety druhej Občianskeho zákonníka), ktorá bola spôsobilá

zákonne predčasné zosplatnenie vyvolať (§ 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka). V tomto však bolo potrebné zdôrazniť, že citované zákonné ustanovenie § 565 a § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka upravujú len zákonné podmienky pre konštatovanie platného a účinného predčasného zosplatnenia celého peňažného dlhu pre nezaplatenie splatnej splátky a samo o sebe nemajú vplyv na počiatok plynutia premľacej doby v zmysle § 103 Občianskeho zákonníka. Nedochádza teda k „posunu“ počiatku plynutia premľacej doby až po uplynutí troch mesiacov od omeškania so zaplatením splátky, s ktorou je spotrebiteľ v omeškaní, s prihliadnutím a zohľadnením aj uplynutia 15 dní od upozornenia spotrebiteľa na úmysel veriteľa jeho dlh zosplatiť pre nezaplatenie splátky. Rovnako nebol udržateľný názor žalobcu, že premľacia doba sa „posúva“ a začína plynúť od splátky bezprostredne predchádzajúcej zosplatneniu. Žalobca v odvolaní tvrdil, že v danej veci bolo nutné posudzovať počiatok premľania za predpokladu, že právny predchodca vyhlásil mimoriadnu splatnosť úveru podaním zo dňa 10. augusta 2018, potom od nezaplatenia splátky splatnej dňa 20. júla 2018, v dôsledku čoho by potom uplynula trojročná premľacia doba až dňom 21. júla 2021 a nárok by premľaný nebol (žaloba bola podaná dňa 04. júna 2021). Takýto právny názor však podľa odvolacieho súdu nebol akceptovateľný z dôvodu, že pokiaľ by odvolací súd prijal relevanciu odvolacieho argumentu žalobcu, úplne by sa poprela zákonná požiadavka kladená ako podmienka a predpoklad zákonného a platného predčasného zosplatnenia pohľadávky veriteľa vyplývajúcej zo spotrebiteľskej zmluvy, vyžadovaná ustanovením § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka, za splnenia ktorých podmienok až následne môže veriteľ v spotrebiteľskej zmluve využiť svoje oprávnenie vyvolať predčasne splatnosť celého dlhu spotrebiteľa. V spotrebiteľských sporoch ide o osobitné ustanovenie zákonodarcom prijaté jednoznačne na ochranu spotrebiteľa, ktoré precizuje a sprísňuje zákonné podmienky a predpoklady za naplnenia ktorých môže vôbec dôjsť k platnému a zákonnému zosplatneniu celého dlhu spotrebiteľa a je ho nutné rešpektovať. Ustanovenia § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka (ako *lex specialis* v spotrebiteľských sporoch), v spojení s ustanovením § 565 Občianskeho zákonníka upravujú osobitné podmienky pre platnosť a zákonnosť zosplatnenia celej pohľadávky vyplývajúcej zo spotrebiteľských zmlúv, avšak nemajú vplyv na plynutie premľacích dôb, ktorých počiatok je upravený v ustanovení § 103 Občianskeho zákonníka.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca (ďalej aj „dovolateľ“), ktoré vyvodzuje z ustanovenia § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Žalobca navrhol dovolaciemu súdu zrušiť rozsudok odvolacieho súdu v spojení s rozsudkom súdu prvej inštancie a vec vrátiť súdu prvej inštancie na nové konanie a rozhodnutie.

3.1. Porušenie práva na spravodlivý proces namieta v súvislosti s nepredvídateľnosťou a porušením právnej istoty, nakoľko prejednávany spor nebol rozhodnutý v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou najvyšších autorít.

3.2. Nesprávne právne posúdenie v zmysle dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP žalobca videl pri riešení otázky začiatku plynutia premľacej doby v spotrebiteľských sporoch v prípade, ak došlo k uplatneniu práva podľa § 565 v spojení s § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka. V tejto súvislosti poukázal na ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu (napr. rozhodnutia sp. zn. 4Cdo/132/2021, 5Cdo/224/2021, 4Cdo/231/2021, 4Cdo/23/2022, 9Cdo/368/2021), v zmysle ktorej, v spotrebiteľských sporoch plynie premľacia doba prvý deň nasledujúci po uplynutí troch mesiacov od omeškania so splnením splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh. Podľa dovolateľa odvolací súd túto právnu otázku vyriešil nesprávne, keďže posudzoval začiatok plynutia premľacej doby tak, že premľacia doba plynie už od splatnosti splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh. Postup, aký zvolili konajúce súdy v predmetnom prípade pri posúdení premľacej doby podľa dovolateľa nevyplýva zo žiadneho právneho predpisu a rovnako vedie k absolútnej nerovnováha v postavení veriteľa a spotrebiteľa a nerešpektuje aktuálnu rozhodovaciu prax najvyššieho súdu. Najskorším dňom, kedy sa v zmysle § 101 Občianskeho zákonníka mohlo právo vykonať prvý raz bol deň 21. júla 2018. Premľacia doba by tak v predmetnom prípade uplynula až dňa 21. júla 2021 a pokiaľ právny predchodca žalobcu podal žalobu na súde dňa 04. júna 2021, bola žaloba podaná včas.

4. Žalovaná sa k podanému dovolaniu nevyjadřila.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie bolo podané včas (§ 424 CSP) a to oprávneným subjektom (§ 427 CSP) zastúpeným podľa

§ 429 ods. 1 CSP bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) skúmal či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti, pričom zistil, že dovolanie je prípustné a zároveň aj dôvodné.

6. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Mimoriadnej povahy dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. Pokiaľ zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. V podanom dovolaní dovolateľ uplatnil dovolacie dôvody v zmysle § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

8. V prípade konkurencie dovolacích dôvodov podľa ustanovenia § 420 a § 421 CSP by sa mal dovolací súd venovať v prvom rade dovolaciemu dôvodu podľa § 421 CSP a len v prípade, že nedôjde k zrušeniu rozhodnutia odvolacieho súdu na základe tohto dôvodu, môže byť dôvodom pre zrušenie rozhodnutia dôvod podľa § 420 CSP, a nie naopak, pretože pre dovolací súd neplatí subsidiarita hmotnoprávneho k procesnoprávnemu prieskumu. Tým sa zároveň predíde procesnému „pingpongu“ medzi dovolacím a odvolacím súdom a zvýrazní sa úloha dovolacieho súdu ako pána právnej charakteristiky faktov sporu (pozri obdobne rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/198/2019, 4Cdo/200/2019, 4Cdo/36/2020, 8Cdo/28/2017). Dovolací súd v ďalšom prešiel už na vecný prieskum napadnutého rozsudku dovolacieho súdu.

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP

9. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

10. V zmysle § 432 ods. 1 CSP dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Podľa § 432 ods. 2 CSP sa dovolací dôvod vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia.

11. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

12. K posúdeniu dôvodnosti dovolania (či dovolateľom napadnuté rozhodnutie skutočne spočíva na nesprávnom právnom posúdení) môže dovolací súd pristúpiť len po prijatí záveru o prípustnosti dovolania. Právna úprava dovolacieho konania obsiahnutá v CSP (podobne ako predchádzajúca právna úprava, pozn.) dôsledne odlišuje prípustnosť a dôvodnosť dovolania.

13. O tom, či je daná prípustnosť dovolania podľa § 421 CSP, rozhoduje dovolací súd výlučne na základe dôvodov uvedených dovolateľom (porovnaj § 432 CSP). Pokiaľ dovolateľ vyvodzuje prípustnosť dovolania z ustanovenia § 421 CSP, má viazanosť dovolacieho súdu dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP) kľúčový význam v tom zmysle, že posúdenie prípustnosti dovolania v tomto prípade závisí od toho, ako dovolateľ sám vysvetlí (konkretizuje a náležite doloží), že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia dovolateľom označenej právnej otázky, a že ide o prípad, na ktorý sa vzťahuje toto

ustanovenie.

14. V prípade dovolacieho dôvodu spočívajúceho v nesprávnom právnom posúdení veci je dovolateľ povinný dovolací dôvod vymedziť nesprávnym právnym posúdením takej právnej otázky, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a zároveň pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu alebo ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (písm. a) až c) § 421 ods. 1 CSP). Dovolateľ je teda povinný v dovolaní jednoznačne uviesť, v čom vidí prípustnosť dovolania, t. j. ktorý z predpokladov uvedených v § 421 ods. 1 CSP zakladá jeho prípustnosť. Ak v dovolaní absentuje uvedené vymedzenie, súd nevyvíja procesnú iniciatívu smerujúcu k doplneniu dovolania.

15. Žalobca si splnil povinnosť uplatnený dovolací dôvod (nesprávne právne posúdenie veci) vymedziť zákonom ustanoveným spôsobom, teda uvedením právneho posúdenia považovaného ním za nesprávne, ako i toho, v čom podľa neho spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia veci (§ 432 ods. 2 CSP) a upriamil pozornosť na tú právnu otázku, na vyriešení ktorej odvolací súd založil svoje rozhodnutie spôsobom vlastného rozvedenia podľa neho zásadného právneho problému, čerpajúc pritom z úvah odvolacieho súdu, ktorou je otázka posúdenia začiatku plynutia premlčacej doby v spotrebiteľských sporoch v prípade, ak došlo k uplatneniu práva podľa § 565 v spojení s § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka, pri riešení ktorej sa odvolací súd odklonil od rozhodnutí najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/132/2021, 5Cdo/224/2021, 4Cdo/231/2021, 4Cdo/23/2022, 9Cdo/368/2021.

16. Samo tvrdenie, že odvolací súd sa riešením určitej právnej otázky odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, ešte nezakladá prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP; relevantným je až zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k dovolateľom tvrdenému odklonu skutočne došlo. Dovolací súd preto pristúpil k posúdeniu, či je opodstatnená argumentácia dovolateľa o odklone odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

17. Vec prejednávajúci senát 7C danú problematiku riešil v rozhodnutí sp. zn. 7Cdo/268/2020 zo dňa 29. novembra 2022 - rozhodnutie publikované pod R 29/2023 v Zbierke rozhodnutí najvyššieho súdu a stanovisk súdov Slovenskej republiky č. 3/2023, ktoré bezprostredne predchádzalo rozhodnutiam najvyššieho súdu, na ktoré sa dovolateľ odvoláva, ktoré rozhodnutia judikované rozhodnutie najvyššieho súdu nasledovali.

18. V uznesení sp. zn. 7Cdo/268/2020 najvyšší súd ako súd dovolací uviedol:

„Premľacou dobou sa rozumie časový úsek, v ktorom musí byť právo vykonané, inak môžu nastať účinky premlčania podľa § 100 Občianskeho zákonníka. Premľacia doba je ustanovená konkrétnym časovým úsekom, ktorý má určený začiatok plynutia. Dĺžku premlčacej doby určuje zákon. Ustanovenie § 101 Občianskeho zákonníka upravuje trojročnú všeobecnú premlčaciu dobu.

Občiansky zákonník stanovuje objektívny začiatok plynutia premlčacej doby. Za tento deň sa všeobecne považuje deň, keď sa právo mohlo po prvý raz uplatniť na súde, teda len čo mohla byť dôvodne podaná žaloba na súd (actio nata). Trojročná premlčacia doba plynie odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz. Rozhodujúcou skutočnosťou z hľadiska možnosti uplatniť právo na súde a začiatku plynutia (všeobecnej) premlčacej doby je okamih splatnosti (zročnosti) záväzku (dlhu), ktorý je konkrétnym momentom, kedy je dlžník povinný záväzok (dlh) splniť, a nie momentom, kedy je dlžník k splneniu iba oprávnený.

Splatnosť úverovej pohľadávky žalobkyne je daná (spotrebiteľskou) úverovou zmluvou, v ktorej si banka s dlžníkmi dohodli plnenie v splátkach, s oprávnením banky pre prípad neuhradenia dlžníkom splatné peňažné záväzky v termíne, vyhlásiť úver za splatný.

Ide o postupné čiastkové plnenie, ktoré nie je ani opakujúcim sa, či trvajúcim plnením, ani čiastočným plnením. V prípade takéhoto čiastkového plnenia, ktoré je v literatúre prevažne označované ako plnenie v splátkach, je plnenie vopred rozvrhnuté do čiastkových úsekov, ktoré až ako spoločný celok tvoria dlh. Splatnosť týchto úsekov je však daná samostatne (oddelene), teda každý diel má určenú svoju konkrétnu splatnosť. Celkový predmet záväzku je však vopred kvantitatívne určený, pričom jednotlivo plnenými dielmi sa rozsah celej pohľadávky postupne znižuje. Ide teda o rozloženie zamýšľaného

jednorazového plnenia v niekoľkých postupných čiastkových plneniach, taktiež jednorazových, pričom dobu splnenia treba rozlišovať jednak pre plnenie celého záväzku, jednak pre jednotlivé čiastkové plnenie. Dobou splnenia čiastkového plnenia je doba jednorazového splnenia jednotlivej dávky, dobou splnenia celého záväzku je doba splnenia poslednej dávky - teda poslednej splátky. V prípade čiastkového plnenia veriteľ nemôže žiadať dlžníka o splnenie jednorazové; to však neplatí pre situáciu uvedenú v ustanovení § 565 Občianskeho zákonníka, v ktorej dlžník včas a riadne nesplnil niektorú zo splátok, ak to bolo dohodnuté alebo určené v rozhodnutí - tu je veriteľ oprávnený žiadať dlžníka o zaplatenie celej pohľadávky, s ktorou sa dlžník ocitol v omeškaní, pričom toto oprávnenie môže veriteľ uplatniť iba do splatnosti najbližšej budúcej splátky. V takomto prípade dlžník stráca výhodu čiastkového plnenia.

Výška aj doba jednotlivých splátok bola v úverovej zmluve vopred stanovená, pričom splatnosť, prípadné omeškanie a premlčanie je pri plnení v splátkach treba posudzovať samostatne ohľadom každej zo splátok, premlčacia doba plynie pri každom čiastkovom plnení odo dňa jeho splatnosti. Ak pri takto dojednanom plnení sa pre nesplnenie niektorého čiastkového plnenia stane splatný celý dlh, začne pre celý dlh plynúť premlčacia doba odo dňa splatnosti nesplneného čiastkového plnenia (t. j. splátky). Splnením jednotlivých splátok dlh čo do príslušnej čiastky zaniká, úplne zanikne až splnením poslednej čiastky (poslednej splátky). Vo svojej podstate je dlh splátkami rozdelený do niekoľkých čiastkových, zreteľne oddelených a relatívne samostatných dlhov, ktoré majú určitú vzájomnú súvislosť a v celku predstavujú súhrnnú výšku pohľadávky. V prípade dojednania straty výhody splátok (ako je to podľa danej úverovej zmluvy), ktorá sa prejaví v špecifickej zmluvnej sankcii za omeškanie s niektorou zo splátok, dôjde k zosplatneniu celého zvyšku dlhu. Omeškaním splatnosti jednej splátky si tak dlžník privodí splatnosť aj všetkých budúcich splátok.

Podľa § 103 Občianskeho zákonníka plynie pri strate výhody splátok premlčacia doba celého zvyšného dlhu už od splatnosti splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatný celý dlh. Zákonodarca týmto zákonným ustanovením mienil modifikovať, aby sa pri strate výhody splátok počítala premlčacia doba celého dlhu už odo dňa splatnosti splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh, čo je v súlade s cieľom, resp. zámerom inštitútu premlčania ako stimulácie veriteľa k rýchlemu (včasnému) uplatneniu jeho práv (podľa zásady *vigilantibus iura*) ako aj snahy predchádzať v konkrétnych prípadoch dôkaznej núdzi na strane veriteľa v súdnom konaní a prispieť tým k právnej istote účastníkov občianskoprávných vzťahov (pozri rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/146/2008). Názor, že premlčacia doba zvyšku dlhu plynie až od jeho splatnosti, teda po tom, čo veriteľ svoje právo podľa § 565 uplatnil (§ 563) by nepripustne umožňoval odsúvať začiatok plynutia premlčacej doby nečinnosťou veriteľa, čo mu zabráňuje skutočnosť, že toto právo môže veriteľ použiť najneskôr do splatnosti najbližšie nasledujúcej splátky (druhá veta § 565), čo je v súlade i s tým legitímnym podkladom vyplývajúcim z § 101 veta druhá Občianskeho zákonníka, že premlčacia doba plynie odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz.

Pre spotrebiteľské vzťahy, ktorým je i ten v prejednávanej veci môže veriteľ žiadať o zaplatenie celej pohľadávky pre nesplnenie niektorej splátky až najskôr po uplynutí troch mesiacov od omeškania so zaplatením splátky a keď súčasne upozornil spotrebiteľa v lehote nie kratšej ako 15 dní na uplatnenie tohto práva (citovaný § 53 ods. 9). V súvislosti s úpravou režimu straty výhody splátok zákonodarca v § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka zavádza nové pravidlo, z ktorého vyplýva, že veriteľ (v postavení dodávateľa) môže požadovať splnenie celého dlhu pre nesplnenie niektorej zo splátok za podmienok, že už uplynuli tri mesiace od omeškania so zaplatením príslušnej splátky, a že upozornil dlžníka (v postavení spotrebiteľa) v lehote nie kratšej ako 15 dní na uplatnenie tohto práva. Účinnosť uplatnenia práva veriteľa podľa § 565 Občianskeho zákonníka je teda podmienená tým, že veriteľ v uvedenej lehote pred uplatnením tohto práva upozornil dlžníka na to, že toto právo využije. Bez takéhoto včasného upozornenia je uplatnenie neúčinné (pozri Jaroslav Krajčo: Občiansky zákonník pre prax, Eurounion, máj 2015, komentár k § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka).

Z hľadiska vzťahu medzi „trojmesačnou dobou“ a „lehotou nie kratšou ako 15 dní“, ktoré rámce spomína § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka, zákonodarca výslovne neupravuje, či môžu plynúť súbežne alebo či uvedená minimálne 15-dňová lehota môže začať plynúť až po uplynutí trojmesačnej doby. Z § 565 veta druhá Občianskeho zákonníka vyplýva iba to, že veriteľ môže žiadať o jednorazové vrátenie nesplatennej dlžnej sumy využiť najneskôr do splatnosti najbližšej nasledujúcej splátky a môže tak urobiť až po uplynutí troch mesiacov od omeškania so zaplatením zmeškanej splátky (§ 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka). Jednoznačným je iba to, že v čase uplatnenia práva je spotrebiteľ v omeškaní s

plnením niektorej zo splátok tri mesiace a uplynula lehota 15 dní na uplatnenie práva po upozornení dlžníka.

Najvyšší súd zastáva názor, že 15-dňová lehota na upozornenie spotrebiteľa by mala byť realizovaná ešte pred uplynutím troch mesiacov od omeškania so zaplatením splátky, vychádzajúc z charakteru upozornenia na možnosť zosplatnenia ako vytvorenia príležitosti pre dlžníka ho ešte odvrátiť, navyše pokiaľ uplatneniu tohto práva nebráni, ak spotrebiteľ zaplatí niektorú so skorších splátok.

Z § 103 Občianskeho zákonníka tiež vyplýva, že premlčacia doba začína plynúť spätne od splatnosti omeškanej splátky, čo má podstatu v právnej logike, keďže je nesporné, že veriteľ môže svoje právo požadovať okamžité splnenie celého dlhu vykonať už na druhý deň po splatnosti splátky, pre ktorej nesplnenie bol dlh zosplatnený. Inak je tomu ale pri strate výhody splátok v spotrebiteľských vzťahoch. Tam podľa § 53 ods. 9 vo všeobecnosti začne premlčacia doba plynúť prvý deň nasledujúci po uplynutí troch mesiacov od omeškania so splnením splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh. Až vtedy sa totiž môže veriteľ s úspechom obrátiť na súd po prvýkrát (§ 101 Občianskeho zákonníka). Veriteľovi tým zostane na uplatnenie svojho práva na súde menej ako celé tri roky všeobecnej premlčacej doby (§ 101 Občianskeho zákonníka), pretože tomu bráni práve znenie § 53 ods. 9. Dovolateľka preto žiada vylúčiť aplikáciu druhej vety § 103 Občianskeho zákonníka, keďže pohľadávka, ktorú v konaní uplatňuje, vznikla zo spotrebiteľského zmluvného vzťahu.

V súvislosti s postavením sa k uvedenej požiadavke žalobkyne a tým zároveň i k samotnej dovolacej otázke (bod 8.), je nevyhnutné dôsledne zvážiť žiadanú redukciu aplikovateľnosti § 103 veta druhá, t. j. vyňatie predmetného zákonného ustanovenia pre prípady z oblasti spotrebiteľských vzťahov, na ktoré sa vzťahuje § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka. Na takýto postup musia byť skutočne pádne dôvody, ktoré na základe systému hodnôt chránených ústavným poriadkom a zákonmi opodstatňujú záver, že zákonodarca daný prípad skutočne nechcel zahrnúť do hypotézy právnej normy, a preto túto normu treba redukovať, nakoľko to narušá princíp právnej istoty.

Zákonodarca všeobecnú trojročnú premlčaciu dobu nestanovuje absolútne, zákon v konkrétne vymedzených prípadoch môže určiť i osobitnú premlčaciu dobu čo do okamihu začiatku jej plynutia, ako aj čo do jej dĺžky, takýto zámer ale z § 103 a § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka nie je možné vyvodiť. Logický je i ten argument dovolateľky, že pripustením uplatnenia druhej vety § 103 aj v spotrebiteľských vzťahoch by sa dĺžka premlčacej doby dostala do rozporu s už spomenutým § 101 Občianskeho zákonníka v neprospech veriteľa. Navyše premlčanie je právny inštitút, ktorý oslabením subjektívneho práva veriteľa zvyhodňuje práve dlžníka ako porušiteľa zmluvnej povinnosti. Opačným postupom by sme sa dostali do rozporu s princípom rovnosti v právach, práve ktorý princíp slúži k bezprostrednému naplneniu účelu právnej úpravy, rešpektujúc tak i danosti požiadavky ochrany slabšej strany v spotrebiteľských vzťahoch. Pri ustanovovaní zákonných podmienok ochrany spotrebiteľa, dlžníka, je totiž nutné dbať na vyváženosť právnej úpravy z hľadiska jednotlivých ústavných štandardov vrátane princípu právneho štátu. Aj keď je ochrana spotrebiteľov neoddeliteľnou súčasťou súčasného súkromného práva a postavenie spotrebiteľov je potrebné brať vážne, ochranu spotrebiteľov je nutné interpretovať triezvo, neutrálne ako akékoľvek iné právne inštitúty. V danom prípade sa to prejavuje potrebou zabrániť, aby sa slabšia strana - spotrebiteľia dostali do horšieho postavenia ako veriteľia. V danom prípade ale najvyšší súd nevidí legitímny dôvod, ktorý by takýto rozdielny prístup ospravedlňoval. Len to, že spotrebiteľ si ako slabšia strana vyžaduje vyššiu ochranu, tu nestačí.

Otázkou potom zostáva, kedy pre spotrebiteľské vzťahy, na ktoré dopadá § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka, začína plynúť premlčacia doba, keďže práva z týchto vzťahov sú premlčateľné. V tejto súvislosti je predovšetkým potrebné ustáliť, kedy sa právo mohlo vykonať po prvý raz (§ 101 Občianskeho zákonníka), teda kedy najskôr mohol veriteľ úspešne podať žalobu na súd (R 17/2017). V tejto súvislosti najvyšší súd odkazuje na právnu doktrínu z bodu 16., z ktorej vyplýva, že uvedené zákonné ustanovenie (okrem iného) sleduje nielen dosiahnutie splatnosti celej pohľadávky veriteľa (dodávateľa) pri nesplnení povinností dlžníka (spotrebiteľa) riadne a včas plniť dojednané čiastkové plnenia (splátky), ale aj vylúčenie tejto možnosti, ak by bolo takéto porušenie iba krátkodobé, nepresahujúce dobu troch mesiacov odo dňa omeškania so zaplatením splátky. Následne ju dopĺňa tým, že podmienkou výzvy na zaplatenie celej pohľadávky pre nesplnenie niektorej splátky, ktoré právo môže veriteľ uplatniť najneskôr do splatnosti nasledujúcej splátky je, že veriteľ v zákonnej lehote nie kratšej ako 15 dní upozornil spotrebiteľa na uplatnenie tohto, ktorá začína plynúť nasledujúci deň po tom, čo veriteľovi (dodávateľovi) vzniklo právo podľa § 565, t. j. po uplynutí troch mesiacov od omeškania so

zaplacením splátky, bez takéhoto včasného je uplatnenie neúčinné. Lehota, v ktorej musí byť toto právo uplatnené je najneskôr do splatnosti nasledujúcej splátky a veriteľ tak môže urobiť až po uplynutí lehoty troch mesiacov od omeškania so zaplacením zmeškanej splátky (§ 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka).

Vychádzajúc z daných teoretických východísk, ako i zo znenia na vec vzťahujúcich sa zákonných ustanovení najvyšší súd zastáva názor, že veriteľ sa na súde mohol po prvý raz domáhať svojho práva prvý deň nasledujúci po uplynutí trojmesačnej doby plynúcej od omeškania spotrebiteľa so splnením splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh (za súčasného splnenia upozornenia na zosplatnenie - bod 16). Práve tento deň je teda najskorším dňom, kedy sa právo mohlo vykonať po prvý raz (§ 101 Občianskeho zákonníka), čo v danom kontexte znamená, že tento deň je aj začiatkom premĺčacej doby práva požadovať splnenie celého dlhu, čím sa naplní i zámer zákonodarcu, aby premĺčacia doba pri zosplatnení celého dlhu nezávisela od vôle veriteľa (§ 103 Občianskeho zákonníka).

Najvyšší súd po zhrnutí významných právnych hľadísk, vzťahujúcich sa na danú vec, predostiera, že „Podľa § 103 Občianskeho zákonníka plyní pri strate výhody splátok premĺčacia doba celého zvyšného dlhu už od splatnosti splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatný celý dlh. Inak je tomu ale pri strate výhody splátok v spotrebiteľských vzťahoch, v ktorých podľa § 53 ods. 9 (všeobecne) začne premĺčacia doba plynúť prvý deň nasledujúci po uplynutí troch mesiacov od omeškania so splnením splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh za podmienky, že v lehote uvedených 3 mesiacov od omeškania uplynula tiež 15-dňová lehota na upozornenie spotrebiteľa. Až vtedy sa totiž môže veriteľ s úspechom obrátiť na súd po prvýkrát (§ 101 Občianskeho zákonníka).“.

19. Rovnaký právny záver vyplýva aj z rozhodnutí najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/132/2021, 5Cdo/224/2021, 4Cdo/231/2021, 4Cdo/23/2022, 9Cdo/368/2021, od ktorých sa podľa dovolateľa odvolací súd napadnutým rozsudkom odklonil, z čoho je bez akýchkoľvek pochybností zjavné, že súdna prax sa už ustálila na závere, že podľa § 103 Občianskeho zákonníka plyní pri strate výhody splátok premĺčacia doba celého zvyšného dlhu už od splatnosti splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatný celý dlh. Inak je tomu ale pri strate výhody splátok v spotrebiteľských vzťahoch, v ktorých podľa § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka (všeobecne) začne premĺčacia doba plynúť prvý deň nasledujúci po uplynutí troch mesiacov od omeškania so splnením splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh za podmienky, že v lehote uvedených 3 mesiacov od omeškania uplynula tiež 15 - dňová lehota na upozornenie spotrebiteľa. Až vtedy sa totiž môže veriteľ s úspechom obrátiť na súd po prvýkrát (§ 101 Občianskeho zákonníka).

20. Najvyšší súd, rozhodujúc v obdobných veciach, teda už vyriešil dovolateľom nadnesenú právnu otázku tak, že pri predčasnom zosplatnení peňažného dlhu voči spotrebiteľovi podľa § 565 Občianskeho zákonníka začína premĺčacia doba plynúť prvý deň nasledujúci po uplynutí troch mesiacov od omeškania so splnením splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh za podmienky, že v lehote uvedených 3 mesiacov od omeškania uplynula tiež 15-dňová lehota na upozornenie spotrebiteľa; 15-dňová lehota na upozornenie spotrebiteľa by mala byť realizovaná ešte pred uplynutím troch mesiacov od omeškania so zaplacením splátky.

21. Ak teda v danom prípade odvolací súd považoval za správny právny názor súdu prvej inštancie, že v spotrebiteľských vzťahoch premĺčacia doba celého zosplatneného dlhu plyní od zročnosti nesplnenej splátky, kvôli ktorej veriteľ využil svoje právo žiadať predčasné splatenie, teda premĺčacia doba podľa § 103 Občianskeho zákonníka pri zosplatnení úveru plyní už od omeškania prvej splátky, tento jeho názor je nesprávny.

22. Vychádzajúc z uvedeného dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie je prípustné a zároveň dôvodné, a napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu v spojení s rozhodnutím súdu prvej inštancie je potrebné zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP) a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

23. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazané právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

24. Toto rozhodnutie bolo prijaté senátom najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.